

Тетяна СУХЕЦЬКА, головний спеціаліст відділу праці та нормативно-інформаційного забезпечення департаменту економіки та фінансування Міністерства освіти та науки України

СОЦІАЛЬНІ СТИПЕНДІЇ: РОЗМІРИ ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРИЗНАЧЕННЯ

Ця консультація допоможе зорієнтуватись, особам яких категорій, за якими підставами та в якому розмірі призначаються соціальні стипендії. Про деякі особливості виплати соціальних стипендій можна дізнатись із консультації, опублікованій у «БАЛАНС-БЮДЖЕТІ», 2018, № 46, с. 34.

Нормативно-правове підґрунтя

У п. 2 ст. 62 Закону від 01.07.14 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» (далі – Закон № 1556) визначено, що особи, які навчаються в закладах вищої освіти за денною формою навчання за кошти державного або місцевих бюджетів, мають право на отримання академічних та соціальних стипендій у встановленому законодавством порядку.

Виходячи з норм ст. 62 Закону № 1556, низкою рішень КМУ врегульовано питання порядку та умов стипендіального забезпечення учнів, студентів (курсантів) навчальних закладів. Зупинимося на них.

Постановою КМУ від 12.07.04 р. № 882 затверджено Порядок призначення і виплати стипендій особам, які навчаються в навчальних закладах або наукових установах за державним (регіональним) замовленням за рахунок коштів загального фонду державного (відповідного місцевого) бюджету (далі – Порядок № 882).

Цим документом передбачено умови призначення та виплати академічних і соціальних стипендій у закладах професійної (професійно-технічної), вищої освіти та наукових установах, а також академічної стипендії учням державних середніх спеціалізованих мистецьких шкіл (шкіл-інтернатів), учнів училищ фізичної культури, слухачів підготовчих відділень музичних вищих навчальних закладів та студій підготовки акторських кадрів.

Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчаль-

них закладів затверджено постановою КМУ від 28.12.16 р. № 1045 (далі – Порядок № 1045). Ідеться про стипендії особам, які навчаються за денною формою за державним замовленням, тобто за бюджетні кошти.

Є ще одне урядове рішення, а саме постанова КМУ від 28.12.16 р. № 1047 «Про розміри стипендій у державних та комунальних навчальних закладах, наукових установах» (далі – Постанова № 1047), якою передбачено розміри стипендій учнів професійно-технічних навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів, наукових установ державної та комунальної форми власності, а також переможців, призерів та учасників інтелектуальних змагань.

Як бачимо, питання щодо призначення соцстипендії учням закладів професійної (професійно-технічної) освіти та студентам закладів вищої освіти (далі – ЗВО) потребує розмежування.

Звертаємо увагу: згідно із зазначеними нормативно-правовими актами виплачуються соцстипендії студентам та курсантам **невійськових** ЗВО.

Приймаючи рішення стосовно призначення соцстипендій, слід керуватися також нормами Законів:

- від 02.09.08 р. № 345-VI «Про підвищення престижності шахтарської праці» (далі – Закон № 345);
- від 28.02.91 р. № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Закон № 796);

- від 01.06.2000 р. № 1768-III «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (далі - Закон № 1768);
- від 13.01.05 р. № 2342-IV «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (далі – Закон № 2342);
- від 22.10.93 р. № 3551-XII «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (далі – Закон № 3551).

Хто має право на соцстипендію

Деякі питання щодо **призначення та виплати соцстипендії студентам ЗВО** розглянемо в таблиці:

Категорія отримувачів	Підстава	Документ, що підтверджує право на отримання соцстипендії
1	2	3
Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, а також особи з їх числа у разі продовження навчання до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів	Ст. 62 Закону № 1556, ст. 8 Закону № 2342	Копія рішення органу опіки та піклування про надання статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, або витяг з обліково-статистичної картки дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування
Студенти (курсанти) ЗВО, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків		Копія свідоцтва про смерть батьків
Особи, які мають право на отримання соцстипендії відповідно до Закону № 796	Ст. 20–22, 30 Закону № 796	Копія відповідного посвідчення, що підтверджує статус особи, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи, або копія довідки встановленого зразка, виданої неповнолітній дитині померлого громадянина, віднесеного до категорії 1, 2 або 3 учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою
Шахтарі, які мають стаж підземної роботи не менш як три роки. Особи, які стали студентами (курсантами) протягом трьох років після здобуття базової та/або повної загальної середньої освіти, батьки яких є шахтарями, що мають не менш як 15 років стажу підземної роботи або загинули внаслідок нещасного випадку на виробництві чи яким встановлено інвалідність I або II групи	Ст. 5 Закону № 345	Довідка з гірничого підприємства із зазначенням стажу підземної роботи (у разі неможливості подання – довідка з Пенсійного фонду із зазначенням стажу підземної роботи). Акт про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом, за формою Н-1 (додаток 4 до Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затвердженого постановою КМУ від 30.11.11 р. № 1232). Копія довідки МСЕК. Копія свідоцтва про смерть батька (матері)
Особи, визнані учасниками бойових дій відповідно до п. 119 ч. 1 ст. 6 Закону № 3551, та їхні діти (до закінчення навчання в такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)	Ст. 44 Закону № 1556	Копія посвідчення учасника бойових дій установленого зразка. Довідка органу соцзахисту населення про перебування на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги (далі – ЄДАРП), за зареєстрованим (фактичним) місцем проживання з посиланням на норму законодавства, відповідно до якої встановлено статус учасника бойових дій, або копія довідки про безпосередню участь особи в АТО, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України

1	2	3
Діти, один із батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичної операції, бойових дій чи збройних конфліктів або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних у районі проведення АТО, бойових дій чи збройних конфліктів, а також внаслідок захворювання, одержаного в період участі в АТО (до закінчення навчання у такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)	Ст. 44 Закону № 1556	Копія свідоцтва про смерть батька (матері). Документ, що підтверджує загибель (зникнення безвісти) одного з батьків, виданий військовим формуванням, правоохоронним органом спеціального призначення або рішення суду про визнання безвісно відсутнім (оголошення померлим). Копія довідки МСЕК
Діти, один із батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер унаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту (до закінчення навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)	Ст. 44 Закону № 1556	Копія свідоцтва про смерть батька (матері). Копія довідки або посвідчення встановленого зразка члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни. Довідка органу соцзахисту населення про перебування на обліку в ЄДАРП за зареєстрованим (фактичним) місцем проживання з посиланням на норму законодавства, відповідно до якої встановлено статус члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни
Діти, зареєстровані як внутрішньо переміщені особи (до закінчення навчання в такому закладі, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)	Ст. 44 Закону № 1556	Копія довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи
Діти з інвалідністю та особи з інвалідністю I–III групи	Порядок № 1045	Копія медичного висновку про дитину-інваліда віком до 18 років або копія довідки МСЕК
Студенти (курсанти) із малозабезпечених сімей	Закон № 1768	Довідка органу соцзахисту населення про призначення сім'ї допомоги відповідно до Закону № 1768

Умови призначення та розміри соцстипендій

Насамперед звертаємо увагу, що соцстипендії виплачуються студентам (курсантам) ЗВО, які навчаються на **денній** формі навчання за **державним (регіональним)** замовленням.

Право на призначення та виплату одночасно і академічної, і соціальної стипендії мають тільки діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, особи з їх числа, а також студенти (курсанти), які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків. Іншим категоріям студентів (курсантів), які мають право на отримання соцстипендії і набувають право на отримання академічної стипендії, виплачується лише один вид стипендії за їх вибором.

Додатково до інших стипендій або грантів, наданих фізичними або юридичними особами (зокрема, академічної та/або соціальної стипендії, призначеної ЗВО), державної допомоги, наданої відповідно до законодавства, дітям-сиротам та дітям, позбавленим, батьківського піклування, особам з їх числа, а також дітям із малозабезпечених сімей, виплачуються соціальні стипендії

Верховної Ради згідно з п. 3 постанови Верховної Ради від 24.10.02 р. № 218-IV (далі – Постанова № 218).

Якщо студент (курсант) має право на призначення соцстипендії одночасно **за кількома підставами**, соцстипендія виплачується відповідно до однієї з підстав за вибором студента (курсанта).

Право на соцстипендії мають студенти (курсанти), які **не перебувають** в академічній відпустці.

Соцстипендія призначається з місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, на період до визначення результатів наступного семестрового контролю або (якщо в останньому семестрі відповідно до навчального плану за певною спеціальністю чи певним напрямом підготовки семестровий контроль не передбачено) – до закінчення навчання.

Соцстипендія призначається за результатами семестрового контролю починаючи з місяця звернення за її наданням та виплачується **щомісяця**.

Розміри соціальних стипендій залежно від категорії осіб

Наведемо розміри соцстипендій, що виплачуються студентам ЗВО:

- студенти (курсанти) вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) I–II рівня акредитації отримують 890 грн.;
- студенти (курсанти) ВНЗ III–IV рівня акредитації – 1 180 грн.;
- студенти (курсанти) ВНЗ I–IV рівня акредитації із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, а також студенти (курсанти) закладу, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, – 2 360 грн.;

Соціальні стипендії Верховної Ради виплачуються:

- студентам ВНЗ I–II рівнів акредитації – 750 грн.;
- студентам ВНЗ III–IV рівнів акредитації – 900 грн.

Розміри соцстипендії **зменшуються**:

- студентам індустріально-педагогічних ВНЗ I–II рівня акредитації, які навчаються за програмами підготовки майстрів виробничого навчання, на 20 % у разі забезпечення безоплатним триразовим харчуванням; на 50 % – тим, що забезпечуються безоплатним одноразовим харчуванням;
- курсантам ВНЗ, які перебувають на держутриманні (крім дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування), на 50 %.

Звертаємо увагу, що п. 7 Порядку № 882 визначено: якщо студент, курсант невійськового ЗВО має право на безоплатне харчування, але навчальний заклад не може його забезпечити, особі виплачується соцстипендія без урахування зменшення її розміру згідно з харчуванням.

На 20 % **збільшується** розмір соцстипендії, призначеної студентам (курсантам), які постійно проживають на території населеного пункту або навчаються в навчальному закладі, що розташований у населеному пункті, якому надано статус гірського.

Припинення виплати соцстипендії

Виплата соцстипендії припиняється в разі відрахування студента із ЗВО. Якщо строк закінчення навчання особи, яка отримує соцстипендію, на-

стає до закінчення місяця або стипендіат вибуває з навчального закладу до закінчення строку навчання, стипендія виплачується в повному обсязі за останній місяць навчання.

Виплата соцстипендії **не припиняється** за період:

- тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я (особа отримує соцстипендію у призначеному їй розмірі);
- проходження практики або провадження іншої трудової діяльності з дозволу навчального закладу (стипендіат зберігає право на отримання соцстипендії).

Звертаємо увагу, що студентам (курсантам) ЗВО із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, особам з їх числа, а також особам, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, які перебувають в академічній відпустці за медичними показаннями, у межах коштів, передбачених у кошторисах навчальних закладів, виплачується матеріальна допомога в розмірі соцстипендії, яку вони отримували до початку академічної відпустки за медичними показаннями, а тим, які хворіють на туберкульоз, – у подвійному розмірі із дня настання тимчасової непрацездатності протягом 10 місяців.

Виплата соціальних стипендій Верховної Ради, призначених відповідно до Постанови № 218, **припиняється** розпорядженням КМУ за поданням МОН згідно з відповідними пропозиціями міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані ЗВО, у разі:

- порушення стипендіатом вимог статуту або правил внутрішнього розпорядку ЗВО;
- вступу до закордонного ЗВО або набуття громадянства іншої країни;
- виїзду за кордон (крім випадків направлення стипендіата на навчання ЗВО);
- відрахування із ЗВО за власним бажанням;
- працевлаштування;
- надання в установленому порядку академічної відпустки або перерви в навчанні (крім відпустки за медичними показаннями);
- отримання за підсумками наступного семестрового контролю результатів успішності нижчих, ніж 7 балів із кожного предмета за 12-бальною шкалою оцінювання або 4 балів – за 5-бальною шкалою оцінювання.